

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Збірник наукових праць
Рівненського державного
гуманітарного університету

**Актуальні
проблеми
сучасної
філології**

МОВОЗНАВЧІ СТУДІЇ

Випуск XVIII

*Наукові записки
Рівненського державного
гуманітарного університету*

Рівне–2010

ББК 81 Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету.
А 43 Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії.
4 Вип. 18. – Рівне: РДГУ, 2010. – 265 с.
УДК
811.161.2

У збірнику, присвяченому 70-річчю видатного сучасного вченого-лінгвіста, академіка АН ВШ України, доктора філологічних наук, професора Каленика Федоровича Шульжука, вміщено статті науковців Рівненського державного гуманітарного університету та інших провідних вишів України з актуальних проблем граматичної будови української мови. У полі зору дослідників питання синтаксису, морфології, лексикології, мовної освіти тощо.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів філологічних факультетів, учителів української мови.

Редакційна колегія:

Головний редактор	Шульжук Каленик Федорович, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету, дійсний член Академії наук вищої школи України
Заступник головного редактора	Степанова Ольга Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету

Члени редакційної колегії:

1. **Архангельська А.М.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри загального мовознавства та славістики Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.
2. **Вихованець І.Р.**, член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту української мови НАН України (м. Київ).
3. **Вокальчук Г.М.**, доктор філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
4. **Загнітко А.П.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Донецького національного університету.
5. **Кірілкова Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
6. **Кузьмич О.О.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
7. **Мандрик Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри методики викладання та культури української літератури Рівненського державного гуманітарного університету.
8. **Мірченко М.В.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Волинського національного університету імені Лесі Українки.
9. **Тищенко О.В.**, доктор філологічних наук, професор, проректор з наукової роботи Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.
10. **Шкарбан Т.М.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
11. **Шульжук Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри методики викладання та культури української мови Рівненського державного гуманітарного університету.

Упорядник: Степанова О.І.

Друкується за рішенням вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 10 від 30.04.2010 р.)

Адреса редакції: 33000, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12. Рівненський державний гуманітарний університет.
(вул. Остафова, 31; кафедра української мови)

ка: Семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства / Ю. С. Степанов. – М. : Наука, 1985. – 363 с.

8. Klemensiewicz Z. Zarys skladni polskej. Wyd. 2. – Warszawa. – Wyd-wo PWN, 1957. – 167 s.

9. Золотова Г. А. Очерк функционального синтаксиса русского языка / Г. А. Золотова. – М. : Наука, 1973. – 351 с.

10. Єрмоленко С. Я. Актуалізація // Українська мова. – К.: Українська енциклопедія ім. М. Бажана, 2000. – С. 14.

11. Гуйванюк Н. В. Слово – речення – текст. Вибрані праці / Н. В. Гуйванюк. – Чернівці, ЧНУ, 2009. – 663 с.

SUMMARY

The paper considers as a both syntactical item and a construction of numerous aspects? And it also studies the categorical indications of formally syntactical and communicative attributes.

УДК 811.161.2

Світлана ДАВНЮК

ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИКИ СКЛАДНИХ СУРЯДНО-ПІДРЯДНИХ КОНСТРУКЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У статті висвітлюється семантична структура складних конструкцій з сурядністю і підрядністю, що є одним з різновидів складних багатокомпонентних речень.

Ключові слова: складне багатокомпонентне речення, сурядність, підрядність, багатомірність структури.

Семантична структура складних конструкцій з сурядністю і підрядністю (СКСП) як одного з різновидів складних багатокомпонентних речень зумовлена специфікою їх синтаксичної структури: відображає відношення між трьома ситуаціями (в основних, базових структурах), або між більшою їх кількістю, що спостерігається майже в усіх різновидах СКСП, містить у собі три або більше предикативні частини, отже, ці речення є складними як у формально-граматичному, так і в семантико-синтаксичному плані.

Семантико-синтаксична структура складних багатокомпонентних речень (СБР) взагалі, і складних конструкцій з сурядністю і підрядністю зокрема, визначається на основі характеру синтаксичного зв'язку (сурядного чи підрядного), а також на основі семантико-синтаксичних відношень, які виникають між частинами і компонентами речення. Оскільки складні конструкції з сурядністю і підрядністю визначаємо як одну з моделей СБР, утворених на основі семантико-синтаксичних відношень, то особливості їхньої семантико-синтаксичної структури розглядаємо також з урахуванням характеру сполучників (сурядних і підрядних). Характерна ознака семантико-синтаксичної структури СКСП полягає і в тому, що "сурядність і підрядність речень різко не протиставлені одна одній, між ними виявляється тісна взаємодія і навіть контамінація" [4, с. 464].

Оскільки специфічною конструктивною ознакою складних конструкцій з сурядністю і підрядністю є багатомірність їх структури, наявність зовнішніх і внутрішніх рівнів членування, то саме з урахуванням цієї важливої ознаки і можливий розгляд питань про різновиди синтаксичних зв'язків та семантико-

синтаксичних відношень в СКСП. Семантико-синтаксичні відношення – "це смислові зв'язки між частинами поліпредикативних конструкцій, що формально виявлені синтаксичним зв'язком", тому головна роль у вираженні семантико-синтаксичних відношень належить саме цим синтаксичним зв'язкам, під якими розуміють "виражені засобами мови (сполучниками сурядності і підрядності та сполучними словами) формальні відношення між частинами і компонентами" [5, с. 32].

У сучасній лінгвістиці актуальним є питання про місце і статус формалізованих засобів вираження зв'язку між компонентами складного речення як поліпредикативного утворення. Зокрема, А. П. Загнітко підкреслює, що "кожний сурядний або підрядний сполучник має свою граматичну семантику, свої незалежні від вживання категоріальні властивості. Яким би не було широким коло значень, виражених чи іншим сполучником, він завжди має свої семантичні контури, які можуть змішуватись або ставати ємнішими, або поступово звужуватися, набуваючи, чітко окресленої спеціалізації та однозначності. Чітку і послідовну організацію має сурядний і підрядний зв'язок в цілому" [3, с. 21]. Саме сурядний і підрядний зв'язки лежать в основі виділення різновидів моделі складних конструкцій з сурядністю і підрядністю, встановлення в їх межах семантико-синтаксичних зв'язків. "На противагу синтаксичним зв'язкам, які спрямовані у внутрішню структуру синтаксичних одиниць-конструкцій (речень і словосполучень) і відбивають характер формальних граматичних відношень, семантико-синтаксичні відношення виявляють зовнішнє спрямування: виражають стосунки предметів чи явищ дійсності, вони

вказують на значеннєві (сміслові) стосунки, поєднані певним синтаксичним зв'язком синтаксичних одиниць [2, с. 7]. Головними ж показниками семантико-синтаксичних відношень у СКСП є насамперед сполучники з чітко вираженими диференціюючими ознаками (причинові, умовні, допустові та ін.), тоді як "контекстуальна інформація виконує роль факультативної підтримки значення, носієм якого є сам сполучник, а лексичний конкретизатор служить для виявлення часткових лексичних характеристик" [5, с. 540]. К. Ф. Шульжук також зауважує, що "на семантико-синтаксичному рівні об'єктом аналізу є лише та частина сполучникових складних речень, у яких предикативні частини поєднуються семантичними сполучниками (зіставними, протиставними, розділовими, приєднувальними, градаційними, що виражають семантико-синтаксичні відношення між сурядними частинами складносурядного речення, часовими, причиновими, цільовими, умовними, допустовими, наслідковими, порівняльними сполучниками, що реалізують відповідні семантико-синтаксичні відношення у складнопідрядному реченні). Сюди належить лише частина сполучникових багатокомпонентних речень, у яких всі сполучники є семантичними" [6, с. 220]. За наявності семантичних сполучників лексичне навантаження частин складного речення практично не береться до уваги. Однак таких конструкцій порівняно небагато, бо, як свідчать спостереження, в межах складнопідрядних ускладнених речень функціонують переважно підрядні означальні і з'ясувальні, в яких використовуються асемантичні сполучники. У межах складносурядних ускладнених речень теж переважають функціональні сполучники. На семантичному рівні класифікації і опису складного речення передбачається вихід за межі сполучних слів. Першорядне значення у визначенні семантичних відношень відводиться предикативним частинам.

В українській мові виділяють кілька розрядів семантичних сполучників, що активно функціонують у межах елементарного складного речення [1, с. 301–302]. Такі ж семантичні сполучники забезпечують сурядний зв'язок зовнішнього рівня членування в складних конструкціях з сурядністю і підрядністю і зумовлюють існування сурядних семантико-синтаксичних відношень. І. Р. Вихованець зазначає, що "у складносурядному реченні виявляються своєрідні перетини семантико-синтаксичних відношень і синтаксичного зв'язку. Закріпилась така закономірність: сурядний зв'язок вирізняється ознакою рівноправності/незалежності поєднаних ним сурядних частин, а семантико-синтаксичні відношення між ними взаємозумовлені, взаємозалежні, тобто для них типовий двобічний характер залежності [2, с. 9]. Отже, семантико-синтаксичні відношення зовнішнього рівня членування в

СКСП теж мають двобічний характер залежності.

Взявши за основу класифікацію семантико-синтаксичних відношень в елементарному складносурядному реченні, запропоновану І. Р. Вихованцем, встановлюємо такі їх типи в СКСП на зовнішньому рівні членування:

1) двобічні темпоральні: Це була весела зелена галявина, і на ній росли дивні квіти, що так чудово пахли (О. Іваненко); 3 іменем Шевченка Україна перетнула всі паралелі і меридіани, і скрізь, де на планеті ступала нога українця, народжувалися школи імені Тараса Шевченка, друкувався і перекладався мовами світу "Кобзар" (Ю. Мушкетик);

2) зіставні відношення: Тривожне марсово-червоне сонце лежить над хлібами, а там, де стояла на пагорбі хата біла, чиймись чудовими руками побілена, вже дотліває ціла куча руїн (О. Гончар); По щокях кольору рудої випаленої глини кривавились борозенками розгалужені жилки, а випиті губи склались у згорточок осіннього листка, в якому на зиму сховалась лялечка чи личинка (Є. Гуцало);

3) протиставні відношення: В'ячеслава вони вивели, але не вдалося їм вивести того духу, який лишився після нього (М. Осадчий); Байді знову стисла серце образа, але вже не тільки на Кліма, а й на всіх шахтарів, що покинули його в опустілому селищі (П. Панч);

4) розділові відношення: Народ хилився то в бік лівих, які так гарно люблять говорити про світле майбутнє, то віддавав перевагу демократам (3 газети);

5) причинно-наслідкові відношення: У житті людини вітри відігравали особливу роль, і наші пращури не випадково прихилилися до своїх земних покровителів, щоб омилосердити їх (В. Скуратівський); Тарас зрозумів, що бій програно, і він почав голосно плакати (О. Довженко);

6) умовно-наслідкові відношення: Віруй – і станеш мудрішим, бо віра завжди дає силу і надію у житті; Більше читай, запам'ятовуй написане, і це допоможе тобі у спілкуванні, дасть можливість підвищити свою грамотність, дефіцит якої ти відчуваєш сьогодні (3 журналу).

Аналіз засвідчує, що темпоральні, зіставно-протиставні, причинно-наслідкові відношення зустрічаються найчастіше, отже, їх можна визначити як центральні, а інші визначаємо як периферійні відношення зовнішнього рівня членування.

Внутрішній рівень членування відтворює другий семантичний шар, який конкретизує характер зв'язків, встановлює причинно-наслідкову, часову та іншу залежність між явищами, які виявляються за допомогою різних підрядних і сурядних засобів зв'язку. Паралельно з зовнішніми семантико-синтаксичними відношеннями в СКСП функціонують відношення, властиві складнопід-

рядним конструкціям. Основним зв'язковим засобом у таких складнопідрядних конструкціях, що виявляються на внутрішніх рівнях членування, служать асемантичні і семантичні підрядні сполучники і сполучні слова.

В основній формі реалізації моделі СКСП на внутрішньому рівні членування виявляються такі однобічні семантико-синтаксичні відношення у підрядній частині:

1) часові відношення: Давно це було, а ось тепер живими картинами стоять перед очима ті чудові місячні ночі, коли вона, зачарована поліськими легендами, крадькома бігала по лісу з надією зустріти справжню Мавку (А. Костенко); Павуків багато в цьому хлівці, і вдень, коли світить сонце, Одарка помічає по всіх кутках густі плетєва з мухами (А. Шиян);

2) причинні відношення: Душа радіє, і серце переповнюється щастям, бо я чую пісню, нашу українську пісню (Б. Антоненко-Давидович); У нас не було ні правди, ні волі, то крізь мури, крізь ґрати і дріт пробивалося вільне слово, бо воно несло надію (В. Яворівський);

3) наслідкові відношення: Ноги по кісточки загрузли в липкому, холодному болоті, а повітря, пройняте цвіллю рослин й пахощами яскравих болотяних квіток, було важке, так що дихати було неприємно і тяжко (В. Підмогильний);

4) умовні відношення: Коли б ми чітко усвідомлювали своє місце на нашій грішній землі, ми б не сумнівалися в силі Божого слова, а Боже слово одвічно, повсякчас і повік передує всьому (І. Маринчак); Якби ми усіх оленів звели до купи, то в нас був би великий табун, якому не страшна ніяка пошесть, а зараз може статися біда (І. Багмут);

5) відношення тотожності: Прислухайся до голосу своїх старих і мудрих, і ти сам ставатимеш впевненішим у собі, тобто навчишся безпомилково обирати свій життєвий шлях (С. Волинець); Дерева довкола стояли ще без листя, але вони вже не були голі, тобто починалась провесень (О. Сизоненко);

6) допустові відношення: Нині вже мало хто з молодих вміє випікати хліб, і відходить в історію, призабувається це давнє ремесло, хоч порівняно недавно кожна сільська господиня готувала в хатній печі ні з чим незрівнянні духмяні паляниці (І. Поліщук), Ніна Григорівна, хоч він стукав іще тричі, не відповіла, і тепер більше ні про що він думати не міг (П. Панч).

7) цільові відношення: Собаки вмить полягали на снігу, а пасажири, поперекидавши нарти на бік, щоб собаки не втекли, швидко розвели вогнище і повісили над ним чайник з водою (І. Багмут);

8) порівняльні відношення: Весь велетенський берег у високих кранах, а в їхньому чорному лісі жевріють, мов червоні велетенські вогнища, закладені кораблі (О. Гончар); Ось вона залила собою це тіло, оповила

його, дихала навкруги, і подихи її були тихі, як бриніння далекої пісні (В. Підмогильний);

9) означальні відношення: У парфумерній промисловості з м'яти виготовляють зубні пасти, порошки, еліксири та полоскання, а в харчовій промисловості з неї виготовляють напої, які мають приємний освіжаючий аромат (3 журналу); До страви могло входити близько двадцяти продуктів, але основним компонентом вважався буряк, який у давнину мав назву борщ (В. Скуратівський);

10) об'єктні відношення: Він мав двадцять і одне літо, а йому здавалося, що живе споконвіку на цій землі (В. Близнець); Нова бурхлива мелодія бризнула сонцем, і я відчув щось схоже на те, що пережив після поранення в бою під Варшавою (Я. Гримайло);

11) просторові відношення: Зимовими вечорами ми часто збиралися разом, і наші спогади линули туди, де пройшло наше дитинство (Б. Антоненко-Давидович); Надворі починало вже темніти, і сонце поспішало закотитись туди, де згасало багрове полум'я (О. Гончар);

Особливість семантико-синтаксичної структури складних конструкцій з сурядністю і підрядністю полягає також і в тому, що в цій конструкції одночасно функціонують семантико-синтаксичні відношення, властиві складносурядним реченням на зовнішньому і складнопідрядним реченням на внутрішньому рівнях членування.

Оскільки СКСП є структурами поліваріантними як з формально-граматичного, так і з семантико-синтаксичного погляду, то можливі різні комбінації семантико-синтаксичних відношень, а особливо на внутрішньому рівні членування в чотири-, п'яти-, шестикомпонентних і більших за обсягом конструкціях, і тому стає зрозумілим, що проаналізувати усі можливі варіанти сполучуваності центральних зовнішніх і центральних внутрішніх семантико-синтаксичних відношень практично неможливо. В такому разі доцільно, на нашу думку, розглянути сполучення зовнішніх і внутрішніх семантико-синтаксичних відношень в СКСП, що являють собою основний варіант даної моделі, тобто в трикомпонентних конструкціях, а також СКСП з чотирьох і більше компонентів, у яких на внутрішньому рівні членування функціонують однакові семантико-синтаксичні відношення (чотирикомпонентні конструкції із звичайною підрядністю, чотири-, п'ятикомпонентні СКСП з однорідною супідрядністю).

Ураховуючи центральні зовнішні і центральні внутрішні семантико-синтаксичні відношення у складних конструкціях з сурядністю і підрядністю з трикомпонентною структурною основою, можна встановити найбільш поширені поєднання центральних зовнішніх і центральних внутрішніх семантико-синтаксичних відношень:

1) темпорально-означальні: Кулемет зробив паузу, і тоді залунали автомати наших розвідників, що лилися позад нас (І. Багмут); А невдовзі й вечере, й збіжить оцей день, ще один день, який відмежовує нас від війни і розлуки (О. Гончар);

2) темпорально-об'єктні: Вони летіли, здається, зовсім повільно, один за одним, п'ять-шість світлячків, і було важко повірити, що кожен такий світлячок – смерть (І. Багмут); Назустріч їй вийшла з двору людина у військовому, і вже вона пізнала Мусія, якого не стрічали від дня свого одруження (Ю. Яновський);

3) зіставно-протиставні - означальні: Проте думками своїми він був, звичайно, далеко від овечок, а норов цей Тимко справді мав такий, що від батькового батога він міг податися світ за очі (І. Драч); Сльозами вмивалася Ольга, а сумні пісні, що їх співали дівчата, вбираючи до вінця молоду, краяли їй серце (А. Шиян);

4) зіставно-протиставні - об'єктні: Це було порушення дисципліни, наказу, але ж Василь, либонь, і не знав, що таке наказ (Ю. Мушкетик); Єдиної точки зору в поясненні цього феномену немає, але усіх цікавить, що думають з цього приводу космонавти (З журналу);

5) причиново-наслідкові - означальні: Традиція Шевченкова виявилася напрочуд живучою і багатоплідною, і сам він ніби продовжував себе в новій українській літературі, що так бурхливо розвів'ється після нього (О. Гончар);

6) причиново-наслідкові - об'єктні: Платон подумав про те, що зараз зустрінеться з Всеславою і Дмитром, і серце його пришвидшено забилося (П. Гуріненко); Вино ще бушувало в жилах, і Лец-Отаманів, уявляючи, як буде здивована з цього Ніна Григорівна, злорадно посміхнувся (П. Панч).

Такі ж сполучення центральних зовнішніх і центральних внутрішніх семантико-синтаксичних відношень функціонують у різновидах СКСП, у яких на внутрішньому рівні членування виявляються однакові семантико-синтаксичні відношення.

У центральних семантичних різновидах СКСП

встановлення семантико-стилістичних відношень на зовнішньому рівні членування не викликає труднощів, а на внутрішніх рівнях воно пов'язане безпосередньо з центральними і периферійними видами підрядних, які функціонують у СКСП. На нижчих рівнях членування в СКСП виявляються ті ж самі семантико-синтаксичні відношення, що і на вищих, тому визначені нами шість ієрархічних семантико-синтаксичних відношень становлять їхнє ядро у досліджуваній багатокомпонентній конструкції.

Зазначені сполучення центральних зовнішніх і центральних внутрішніх відношень охоплюють абсолютну більшість формально-граматичних різновидів моделі складних конструкцій з сурядністю і підрядністю, вони є тією основою, на базі якої розвивається розгалужена семантична система багатокомпонентної конструкції з сурядно-підрядною структурною схемою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис. – К.: Либідь, 1993. – 367 с.
2. Вихованець І.Р. Типологія семантико-синтаксичних відношень // Українська мова. Теорія і практика: Тематичний збірник наукових праць. – К.: Інститут системних досліджень освіти України, 1993. – С. 7–10.
3. Загнітко А.П. Закономірності формальної і смислової організації складного речення // Лінгвістичні студії: Збірник наукових праць. – Вип. 2. – Донецьк: ДонДУ, 1996. – С. 17–27.
4. Русская грамматика. – В 2-х т. – М.: Наука, 1980. – Т. 2. – 709 с.
5. Шульжук К.Ф. Складні багатокомпонентні речення в українській мові. – К.: Вища школа, 1986. – 183 с.
6. Шульжук К.Ф. Структурно-семантичні параметри складного речення // Слов'янський вісник: Міжвідомчий науковий збірник. – Вип. 1. – Рівне, 1998. – С. 219–223.

SUMMARY

The article devoted to exploration the semantic-syntactical structure of complex construction with subordination and coordination in modern Ukrainian.

УДК 811.161.2'367.335:811.161.2'37'367

Юлія РИЧАГІВСЬКА

ТИПИ СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНИХ ВІДНОШЕНЬ У СКЛАДНОМУ РЕЧЕННІ ВІРШОВОГО ЖАНРУ

Статтю присвячено проблемі функціонування складного речення в поетичному мовленні, зокрема встановлено центральні/ периферійні типи семантико-синтаксичних відношень між компонентами складних конструкцій віршового жанру.

Ключові слова: складне речення, семантико-синтаксичні відношення, семантичні/асемантичні сполучення

ЗМІСТ

Вітаємо з ювілеєм!	3
Труш Т.М. Слово вчителя.....	4
Розділ І. Актуальні проблеми синтаксису	6
Гуйванюк Н.В. Складносурядні речення ускладненої структури	6
Кульбабська О.В. Класифікаційні параметри простого неелементарного речення в синтаксичній концепції К.Ф.Шульжука	11
Кузьмич О.О. Імплицитні елементи в структурі складного речення	15
Шкарбан Т.М. Засоби стислості структури складних конструкцій з однорідною супідрядністю	18
Волощук Р.М. Зовнішні синтаксичні актуалізаційні категорії речення.....	21
Давнюк С.В. Особливості семантики складних сурядно-підрядних конструкцій в українській мові	24
Ричагівська Ю.Є. Типи семантико-синтаксичних відношень у складному реченні віршованого жанру	27
Каленич В.М. Адвербіальні синтаксеми у двоскладних реченнях з одновалентними дієслівними предикативами	32
Щербачук Н.П. Імплицитність – експліцитність синтаксем у простих реченнях-репліках діалогічних єдностей типу питання-відповідь	36
Пітель В.І. Незакінчені речення: проблема синтаксичного аналізу.....	40
Пацаранюк Ю.М. Синтаксичні конвергенції як форма реалізації іронії у структурі речення.....	43
Межов О.Г. Орудний відмінок як основний морфологічний варіант інструментальної синтаксеми.....	46
Роїк О.Ю. Семантична нівеляція порівняльних сполучників у структурі складнопідрядних речень.....	50
Костусяк Н.М. Формально-синтаксичні та комунікативні ознаки знахідного відмінка іменників.....	55
Розділ ІІ. Проблеми мовознавчих теорій.....	60
Загнітко А.П. Сучасні класифікації концептів: теоретичний і прикладний аспекти	60
Архангельська А.М. Еталон та анти-еталон чоловічої краси у дзеркалі української мови	67
Мединська Н.М. Проблема предметних та ознакових слів у сучасній лінгвістиці: семасіологічний аспект.....	71
Воробйова Л.М. Слово та його значення: психолінгвістичний аспект	74
Пальчевська О.С. Просторово-орієнтаційний код в українській фразеології.....	78
Войцешук Л.А. Синергетика мови як вияв її духовної сутності в лінгвофілософських концепціях вітчизняних учених.....	81
Бобрикова Ю.В. Мовні реалії та проблеми перекладу	86
Розділ ІІІ. Актуальні питання культури мовлення	90
Єрмоленко С.Я. Культура мови і мовні ідеали суспільства.....	90
Сюта Г.М. Поетичне слово-образ як знак української культури	94
Весельська Г.С. Нові явища у функціонування єдналих сполучників в українській літературній мові на початку ХХІ століття	97
Шульжук Н.В. Молодіжний жаргон як лінгвосоціальне явище.....	101
Желязкова В.В. Стилїстичні засоби вираження оцінки у сучасному політичному дискурсі ЗМІ України.....	106
Вокальчук Є.Л. Культурно мовні проблеми спортивного теледискурсу	110
Розділ ІV. Актуальні проблеми лексикології	114
Вокальчук Г.М. Українська індивідуально-авторська неологія та неографія: стан і перспективи	114
Шульга Т.А. Семантико-синтаксичні прийоми створення комізму	118
Адах Н.А. Оказіональні іменники зі значенням конкретної предметності в поетичному словнику Василя Барки	121
Гаврилюк Н.В. Особливості еволюції індивідуально-авторської лексичної номінації в поезії неокласиків	124
Тимочко О.Б. Основні тенденції у словотворчій практиці поетів-дисидентів 60-70-х років ХХ ст.	127
Тиха Л.Ю. Метафора Марії Матіос: семантичні типи та синтаксичні особливості їх реалізації (на матеріалі малої прози).....	130

Степанова О.І. Проблеми унормування та стандартизації наукової термінології.....	134
Дзюба М.М. Специфіка процесу апелятивзації у сфері наукової термінології	137
Шевчук Т.Б. Запозичені лексеми на позначення осіб, які займаються фінансово-економічною діяльністю в сучасних засобах масової інформації.....	141
Кірілкова Н.В. Фольклоризми у повістях Миколи Вінграновського	145
Панцьо С.Є., Лісняк Н.І. Складні слова як засіб емотивності у поезії Д. Павличка.....	149
Розділ V. Актуальні питання лінгвістики тексту, історії української мови, топонімики, діалектології.....	153
Сікорська З.С. Прийменникові конструкції як вада професійного мовлення.....	153
Олексієвець Л.С. Функціонально-стилістичні особливості тексту офіційно-ділового стилю	159
Карчевська О.Р. Мовна організація портрета людини в українській прозі 20-30 років ХХ ст. (на матеріалі повістей Б.Антоненко-Давидовича	164
Бибик С.П. Розмовно-діалогічна мова в художній оповіді (на матеріалі творів Григора Тютюнника	167
Мялковська Л.М. Конкретно-чуттєвий компонент у мовотворчості І.Нечуя-Левицького	171
Пітель В.М. Народна етимологія і суміжні мовні явища	175
Мандрик Н.В. Народне розмовне джерело як матеріал художньої творчості в Україні 17-18 ст.	179
Бісовецька Л. А. Відіменний словотвір дієслів за допомогою суфікса <i>-и-</i> в українській мові: історія і сучасність.....	183
Бачкур Р.О. Лінгвістична типологія назв тварин як твірної бази в українській мові.....	187
Каленюк С.О. Топоніми як ваговий шар ономастичного простору у творах Уласа Самчука.....	192
Джочка І.Ф. Лексико-семантична типологія іменників з кількісним значенням (на матеріалі гуцульських говірок).....	195
Кисіль К.С. Семантика номінативних знаків глутонімії (на матеріалі словника «Арго нововижівських кожухарів на Волині» Й.Дзензелівського).....	201
Лавренчук М.В. Питання системного дослідження матеріальної лексики західно-поліських говірок	205
Розділ VI. Актуальні проблеми зіставного мовознавства.....	210
Даниленко Л.І. Становлення лінгвокогнітивної парадигми в чеському мовознавстві.....	210
Погрібна Т.А. Комунікативно-прагматичні особливості чеських народних прикмет	213
Кондзеля О.С. Засоби комізму в польському художньому дискурсі (Katarzyna Grosnowa «Nigdy w zygii!» і «Serce na temblaku»).....	217
Філь О.М. Культурноспецифічні слова у ролі запозичень в етнічних мовних картинах світу (на матеріалі української та польської мов)	222
Семагин Т.С. Реконструкція слів-імен концептів <i>прекрасне/потворне</i> в англійській та українській мовах.....	224
Яскевіч Ю.В. Етимологічний аспект аналізу концепту <i>страх</i> в англійській, українській та французькій мовах	228
Бісовецька Т.В. Реконструкція номінацій соціального статусу людини тематичного поля «Сімейні стосунки».....	232
Дутчак Н.М. Демінутивна семантика у сфері дієслова.....	236
Розділ VII. Актуальні проблеми мовної освіти	240
Хом'як І.М. Орфографічна культура писемного мовлення.....	240
Лещенко Г.П. Комунікативні завдання у системі вивчення морфології у 6-7 класах загальноосвітніх шкіл	243
Златів Л.М. Засвоєння основних способів підвищення інформативності тексту студентами-філологами	250
Антончук О.М. Психологічні умови формування орфографічних умінь і навичок в учнів 6-7 класів	254
Ковальчук Н.П. Символіка знаків пунктуації в електронній письмовій мові.....	257

Наукове видання
Збірник наукових праць
Актуальні проблеми сучасної філології
Мовознавчі студії
Випуск XVII

Упорядкування та наукове редагування
Степанова О.І.

Технічний редактор
Литвак А.М.

ББК 81 Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету.
А 43 Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії.
4 Вип. 18. – Рівне: РДГУ, 2010. – 265 с.
УДК
811.161.2

Здано до набору _____ . Підписано до друку _____
Формат 70x100¹/₁₆.
Папір офсетний. Друк на ризографі.
Гарнітура Times New Roman Cyr.
Умовн. друк. арк. 8.0.
Тираж 300 прим. Зам. 57/1.

Видавничі роботи: редакційно-видавничий відділ РДГУ
33000, м. Рівне, вул. С.Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет.
Адреса редакції: м. Рівне, вул. Остафова, 31; кафедра української мови